

Türk İslam kültürüne, Türk milliyetçiliğine ve sosyoloji bilimine bilimsel anlamda büyük katkıları olan Türk Milliyetçisi Prof. Dr. Erol Güngör Hocamızı aramızdan ayrılışının 33 yılında Ülkütek olarak rahmet ve minnetle anıyoruz.

Erol Güngör Özellikle “Türk Kültürü ve Milliyetçilik” ile “Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik” isimli çok önemli iki eseriyle. Milliyetçiliğin bir parti programına sığmayacak kadar geniş ve renkli bir kültür cereyanı olduğunun altını çizerek Türklüğün İslam’la buluşmasının Türk ve dünya medeniyetine verdiği katkıları sosyoloji verileri ile ortaya koymuştur.

Erol Güngör sosyal-psikolog, fikir adamı ve yazar. 25 Kasım 1938’de Kırşehir’de doğdu. İlk ve orta tahsilini bu ilde tamamladı. Ortaokul öğrencisiyken eski Türk harflerini öğrendi. Lisedeyken Lütfi İviz Beyden Arapça dersleri aldı. Böylece İslam-Türk kültür tarihinin ana eserlerini okudu. Taberi Tarihi’ni aşağı yukarı ezberledi ve lise yıllarındaki bu durum hayatına yön verdi. Mahalli bir gazetede takma adla yazılar yayımladı.

1956’da Kırşehir Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydoldu. Öğrencilik yıllarında devrin önemli ilim, fikir ve sanat adamlarıyla tanıştı. Fethi Gemuhluoğlu tarafından Mümtaz Turhan’la tanıştırıldı. Mümtaz Turhan onu ilim adamı olarak yetiştirmek istedi. Bu teşvikle Hukuk Fakültesinden ayrılarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine geçti.

Güngör, 1957’de okuduğu fakülteye memur oldu. Yeni İstanbul Gazetesi’nde muhasefi olarak çalışmaya başladı. Fransızca yanında İngilizceyi de öğrendi. Misafir profesör Hains’in laboratuvar asistanlığını yaptı ve derslerini Türkçeye çevirdi. 1961’de Edebiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı yıl Prof. Dr. Mümtaz Turhan’ın başkanı bulunduğu Tecrübi Psikoloji kürsüsüne asistan oldu. Asistanlığı sırasında Türkiye’de yeni bir ilim dalı olan sosyal-psikolojiye yöneldi. Bu disiplinin önemli eserlerinden Krech ve Crithfield’in Sosyal Psikoloji kitabını tercüme etti. Akademik çalışmalarının yanı sıra dergi ve gazetelerde yazı yazmaya devam etti. 1965’te Kelami (Verbal) Yapılarda Estetik Organizasyon adlı teziyle doktor oldu. 1966’da ABD Colorado Üniversitesinden tanınmış sosyal-psikolog Kenneth Hammond’un daveti üzerine Amerika’ya gitti. Bu üniversitenin Davranış Bilimleri Enstitüsünde milletlerarası bir ekibin araştırmalarına katıldı. 1968’de yurda dönerek Tecrübi Psikoloji kürsüsünde Sosyal-psikoloji ders ve seminerlerini yürüttü. Şahıslar arası İhtilafların Çözümünde Lisanın Rolü konusundaki teziyle 1970 yılında doçent oldu.

Erol Güngör üniversitede verdiği derslerle, ilmi yayınlarıyla Türkiye’de sosyal-psikoloji dalını önemli bir saha haline getirdi. Başbakanlık Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığının çeşitli komisyonlarında vazife aldı. 1978’de Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar adlı teziyle sosyal-psikoloji profesörü oldu. 1982 yılında Selçuk Üniversitesine rektör tayin edildi ve bu görevi sırasında 24 Nisan 1983’te vefat etti.

Türk Sosyolojisi denildiği zaman bizim aklımıza üç isim gelir. Malûm olduğu üzere Ziya Gökalp bu bilimin ülkemizdeki kurucusu olarak zincirin en başında yer alır. Gökalp’in Türk Sosyolojisini kuran isimdir. Gökalp’ten sonra Prof. Dr. Mümtaz Turhan Türkiye’de ilk defa Tecrübi Psikoloji Kürsünü kurdu. Sosyolojinin kökleşmesi bakımından çok önemli olan “Kültür Değişmeleri” adlı kitabı 10 yıllık bir incelemenin ürünüdür. Merhum Prof. Dr. Erol Güngör hoca onunla aynı zincirin üçüncü halkası kabul edilmektedir.

Mümtaz hoca asıl mesaisini talebelerine ilim zihniyeti kazandırmak ve onları kendi mevzularında edebiyatçı gibi hissiyatla ateş soluyarak değil, bilim adamı gibi olabildiğince soğuk ve sakin kalarak düşünme ve tahlil etme alışkanlığı kazandırmaya ayırmıştır. Düşünce hayatımıza Erol Güngör gibi bir talebe armağan ettiği için onu sosyolojiye katkıları kadar, bu hocalığı ile ayrıca takdir edilmektedir.

Erol Güngör, İslâm ve tarih konusunda hocasından çok daha ileri bir merhaleyi temsil eder. 1938 doğumlu Erol Güngör, iyi Osmanlıca bilir, İslâm harfleriyle not tutacak kadar mevzuâ hâkimdir. Talebeliği esnasında Osmanlıca bir kelimenin iştikakına dair bir ihtilaf olunca Mümtaz Turhan Erol Güngör'ü hakem tutar ve "bunu bilse bilse Erol bilir" dermiş. Kültür ve Turizm Bakanlığının yayınladığı 2006 basımı Erol Güngör Armağanı'nda birçok yakınının dile getirdiği ilginç ayrıntılardan birisi...

Rahmetli Erol Güngör, ömrü boyunca milliyetçilik meselesini bir "doktrin-ideoloji" mevzuu olmaktan çıkarmaya ve değişen, gelişen, serpilen sosyolojik bir kültür hamlesi olarak göstermeye çalıştı. Daha öncesinden göçebe ve dağınık kavimler halinde yaşayan Türklerin İslâm sayesinde bu göçebelikten kurtulabildiğini ve milletleşme sürecine girdiğini yazdığında farklı çevrelerin taarruzuna uğradı.

Osmanlıyı, Beethoven'ın 9.senfonisine benzetiyor ve önceki sekiz beste gibi bütün eski Türk devletlerinin bu ahengi yakalamak için ön hazırlık olduğunu ileri sürüyordu. Üstelik Ziya Gökalp'ın "kültür-medeniyet" ayrımına da bazı eleştirilerini milliyetçi dergilerde yapıyordu.

"Türk Kültürü ve Milliyetçilik" ile "Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik" isimli hakikaten çok mühim iki eserinde bütün bu konulara ilmi olarak açıklık getirdi. Milliyetçiliğin bir parti programına sığmayacak kadar geniş ve renkli bir kültür cereyanı olduğunun altını çizdi "1923 Cumhuriyetin ilanı ile Satuk Buğra Hanın Müslümanlığı kabul ettiği 920 arasını karanlık bir fetret devri" görme eğilimini sosyolojinin verileriyle ciddi biçimde eleştirdi.

İslâm'ın Bugünkü Meseleleri" ile "İslam Tasavvufunun Meseleleri" adlı iki kitaba daha imza attı. Müslüman bir sosyal bilimci gözüyle İslâm dünyasının yaşadığı buhranı algılamaya, medresenin tıkanıdığı süreci kendince izah etmeye çalıştı

Bir bilim adamının en verimli olacağı çağda, henüz 45 yaşındayken, Üstad Necip Fazıl'dan bir ay evvel, 24 Nisan 1983 tarihinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti.

Dergi ve gazetelere yazdığı yazılarla geniş okuyucu kitlesine ulaşan Erol Güngör'ün kitap, makale, deneme, ansiklopedi maddesi ve tercümelerinin sayısı 300'ü bulur.

Erol Güngör eserleriyle sosyoloji bilimine olduğu kadar Türk kültürü ve Türk milliyetçiliğine büyük katkılarda bulunmuştur.

Eserleri:

Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri, Türk Kültürü ve Milliyetçilik, Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik, İslam'ın Bugünkü Meseleleri, İslam Tasavvufunun Meseleleri, Dünden Bugünden Tarih-Kültür-Milliyetçilik, Tarihte Türkler.

İlmi yayınları genellikle ilmi dergilerde neşredilmiş makaleler halindedir. Kültür Temaslarının Tutumlar Üzerinde Bir Araştırma, İhtiharlar ve İçtimai Kıymetler, Kültür Temaslarının Atitüdler Üzerine Tesiri, Kelami (Verbal) Yapılarda Estetik Organizasyon, Şahıslar Arası İhtilaflar ve Sübjektif Mana Sistemleri-The Role Differential Connotations in Interpersonal Conflict, Interpersonal Conflict Reduction The Effects of Language and Meaning, Denotative and Connotative Meaning in Interpersonal Conflict. Bunların belli başlılarıdır. Ahlak (Ortaokul III, Lise II; Emin Işık ile), Ahlak, (Ortaokul I, II, Lise I, III; Emin Işık, Yaşar Erol, Ahmet Tekin ile), Psikoloji (Lise; Sabri Özbaydar, Belma Özbaydar ile), Psikoloji (Sabri Özbaydar, Ayhan Songar ile), Psikoloji, Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu ders kitaplarıdır.

Erol Güngör tercümeler de yapmıştır: 1) D. Krech-R.S. Cruthfield, Sosyal Psikoloji, Nazariye ve Problemler, 2) W. Rostow, İktisadi Gelişmenin Merhaleleri, 3) Kenneth Boulding, Yirminci yüzyılın Manası, 4) John Nef, Sanayileşmenin Kültür Temelleri, 5) Raymond Aron, Sınıf Mücadelesi, 6) Paul Hazard, Batı Düşüncesindeki Büyük Gelişme, 7) Robert Downs, Dünyayı Değiştiren Kitaplar olmak üzere bunların sayısı yediyi bulur. Ayrıca Hilmi Ziyaülken için, Mümtaz Turhan'ın Ardından adlı biyografi yazıları vardır.

Eserleri ile ilgili bibliyografya araştırması Vehbi Başer (Erol Güngör Bibliyografyası, Erol Güngör için, Ankara, 1988) tarafından yapılmıştır.

Kaynak: Rehber Ansiklopedisi, Adımlar Dergisi H.Yaman